

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету
Микола ДИВАК**

« 12 »

20 25 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Шміла Назара Володимировича на тему «Адміністративно-
правовий статус працівника правоохоронного органу», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії в галузі знань 08-Право за спеціальністю 081-
Право**

ВИТЯГ

**із протоколу засідання фахового семінару кафедри кримінального права та
процесу Західноукраїнського національного університету
від «11» грудня 2025 р., протокол № 5**

ПРИСУТНІ: **Рогатинська Н.З.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету; **Слома В.М.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права і процесу, т.в.о. декана юридичного факультету Західноукраїнського національного університету **Москалюк Н.Б.**, д.ю.н., професор, професор кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, заступник декана юридичного факультету Західноукраїнського національного університету; **Чудик Н.О.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету; **Дракохруст Т.В.**, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету; **Кравчук М.Ю.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету; **Пілюков Ю.О.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету; **Сеник Т.Б.**, доктор філософії (Phd з права), старший викладач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету; **Юркевич І.І.**, доктор філософії (Phd з права), доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету; **Гданський Н.М.**, доктор філософії (Phd з права), старший викладач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету; **Дзюрбель А.Д.** к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету, **Декайло П.В.** старший викладач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету.
Тимочко С.О. старший лаборант кафедри кримінального права та Західноукраїнського національного університету.

З присутніх – 6 докторів юридичних наук, 4 кандидати юридичних наук чи доктори філософії (Phd з права) – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження дисертанта Шміла Назара Володимировича на тему «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08-Право за спеціальністю 081-Право щодо його рекомендації до захисту.

СЛУХАЛИ:

Доповідь дисертанта Шміла Назара Володимировича про результати проведеного ним дисертаційного дослідження.

Обговорення дисертації.

Доповідь Шміла Назара Володимировича

Актуальність дослідження адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу зумовлена ключовою роллю правоохоронної системи у забезпеченні законності, правопорядку та захисту прав і свобод людини в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій та триваючої збройної агресії проти України. Правоохоронні органи функціонують у середовищі постійних внутрішніх і зовнішніх викликів — корупційних ризиків, організованої злочинності, військових загроз та потреби адаптації до європейських стандартів діяльності. У цих умовах особливого значення набуває належне правове визначення статусу працівників правоохоронних органів, від якого залежать межі їх повноважень, обсяг відповідальності, гарантії соціального захисту та механізми підзвітності.

Правове регулювання статусу працівників правоохоронних органів в Україні залишається фрагментарним і містить численні суперечності між нормами адміністративного, кримінального та трудового законодавства. Це створює ризики правової невизначеності, ускладнює реалізацію службових повноважень і формує передумови для зловживань. Неврегульованими залишаються питання розмежування категорій працівників — атестованих, неатестованих, службовців та допоміжного персоналу, що негативно впливає на організацію служби та функціонування правоохоронних структур загалом. У цьому контексті актуальною є потреба у формуванні єдиного підходу до визначення адміністративно-правового статусу працівників, розробленні та прийнятті системного нормативно-правового акта, який би уніфікував відповідні положення.

Особливої ваги проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли значно зросли навантаження на правоохоронні органи, а також рівень ризиків для життя і здоров'я їх працівників. Це вимагає належного правового, соціального й матеріального забезпечення, включаючи гарантії пенсійного, страхового та компенсаційного характеру. Належне закріплення таких гарантій є запорукою підвищення ефективності роботи правоохоронців і зростання довіри громадян до державних інституцій.

Наукове осмислення адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу є необхідним також у зв'язку з активним реформуванням сектору безпеки та оборони, імплементацією міжнародних стандартів і потребою у побудові прозорої, підзвітної та ефективної правоохоронної системи. Аналіз вітчизняної та зарубіжної доктрини свідчить, що попри значну кількість досліджень, комплексного розкриття цієї проблематики у сучасних умовах досі бракує.

Отже, тема дисертації є актуальною і має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки спрямована на вироблення науково обґрунтованих підходів до вдосконалення правового статусу працівника правоохоронного органу, зміцнення правопорядку та забезпечення належного функціонування правоохоронної системи України.

Дисертант доповів, що діяльність правоохоронних органів та їхніх працівників потребує посиленого контролю з боку держави і громадянського суспільства, оскільки вони наділені унікальними повноваженнями, реалізація яких потребує чіткої нормативної регламентації. Одночасно він підкреслив, що виконання службових обов'язків відбувається в умовах постійної соціальної напруги та ризиків для життя, здоров'я, честі, гідності та майнових благ працівників, що формує складну та специфічну професійну обстановку. У зв'язку з цим дисертант обґрунтував необхідність законодавчого закріплення уніфікованої дефініції «працівника правоохоронного органу» в єдиному нормативному акті та подальшого її застосування у всіх спеціалізованих законах, що регулюють діяльність окремих правоохоронних структур.

У ході дослідження здобувач довів, що статус працівників правоохоронних органів не має власної адміністративно- чи кримінально-правової природи, а є похідним від законодавства, яке регламентує діяльність відповідних органів. Виходячи з цього, норми Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших спеціальних актів мають бланкетний характер, що зобов'язує правозастосовні органи щоразу посилалися на законодавчо визначене коло суб'єктів, аби встановити, чи належить особа до працівників правоохоронного органу.

Дисертант запропонував ширше застосовувати термін «агенти держави», розглядаючи орган влади як колективного, а його посадових осіб — як індивідуальних агентів держави. У цьому контексті він аргументував, що суб'єктами відповідних правовідносин є і держава, і її спеціально уповноважені представники — державні органи та службові особи. Дослідник наголосив на необхідності чіткого розмежування понять «працівник правоохоронного органу», «працівник державної виконавчої служби» та «державний виконавець», а також на доцільності визначати поняття «працівника правоохоронного органу» через критерії, закладені у кримінальному законодавстві.

У своїй роботі здобувач повідомив, що штат будь-якого правоохоронного органу складається як зі службовців, безпосередньо наділених правоохоронними чи правозастосовними функціями, так і з технічних працівників, діяльність яких є допоміжною. Він запропонував класифікувати працівників на службовців — як носіїв правоохоронних функцій — та робітників, які беруть участь у забезпеченні

діяльності органу, але самі не є правоохоронцями. Крім того, дисертант обґрунтував, що органи охорони правопорядку є видовою категорією щодо ширшого поняття правоохоронних органів, що має бути чітко відображено у законодавстві. У роботі подано авторське визначення адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу. Окремо наголошено, що хоча сучасна модель поліції ґрунтується на адмініструванні, сам факт можливості застосування сили не є визначальною ознакою, що відмежовує її від інших органів державного управління.

Дисертант висловив пропозиції щодо вдосконалення Закону України «Про Національну поліцію», зокрема в частині конкретизації переліку прав поліцейських та нормативного розмежування адміністративно-правового статусу поліцейських, державних службовців поліції та робітників. Він також запропонував внести зміни до Закону України «Про Національну гвардію України», визначивши її діяльність через чітку мету забезпечення національної безпеки та системно розмежувавши повноваження НГУ з іншими силовими структурами. Дисертант акцентував на потребі детального регулювання підстав і порядку залучення НГУ до виконання функцій під час воєнного стану.

У частині, присвяченій Державному бюро розслідувань, здобувач обґрунтував необхідність удосконалення принципу єдиначальності та забезпечення балансу між управлінським керівництвом і процесуальною автономією слідчих. Він запропонував закріпити окремий принцип дотримання високих етичних стандартів, а також розширити законодавче визначення завдань ДБР, формулюючи їх не лише через перелік злочинів, але й через загальні функції: боротьбу з корупцією, забезпечення законності серед високопосадовців, захист інтересів держави у сфері правопорядку.

Серед значущих ініціатив дисертант окреслив необхідність створення у структурі НГУ системи Самооборони та розроблення Єдиного кодексу правоохоронної діяльності України, покликаною уніфікувати організаційні, функціональні й процедурні засади роботи правоохоронних органів.

Дослідником було проаналізовано зарубіжний досвід, що дало можливість обґрунтувати необхідність конституційних і законодавчих змін у вітчизняній правоохоронній системі.

У заключній частині дисертант повідомив, що результати дослідження мають практичну цінність і можуть бути використані у науково-дослідній роботі, правотворчості, правозастосуванні, освітньому процесі та правовиховній діяльності. Зокрема, отримані висновки можуть слугувати основою для подальших теоретико-правових досліджень, вдосконалення законодавства у сфері статусу працівників правоохоронних органів, підвищення ефективності їх діяльності та розроблення навчально-методичних матеріалів для відповідних правових дисциплін.

2. Дискусія за результатами доповіді дисертанта, під час якої Шміло Н.В. відповів на запитання присутніх на семінарі щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, які отримані за результатами дослідження:

Запитання Пілюкова Ю.О. к.ю.н., доцента, доцента кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету: У чому полягає особливість адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу порівняно з іншими суб'єктами публічної служби?

Відповідь дисертанта:

Дякую за запитання. Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є комплексним і поєднує ознаки як публічного службовця, так і спеціального суб'єкта, наділеного владно-управлінськими та правоохоронними повноваженнями. На відміну від інших службовців, він діє в умовах підвищеної правової відповідальності, особливих вимог до професійної етики, конфіденційності, обмежень прав та кореспондуючих гарантій. Крім того, статус правоохоронця характеризується поєднанням абстрактності (загальноправових властивостей) та конкретності, що проявляється у специфічних обов'язках, званнях, спеціальних повноваженнях, пов'язаних із застосуванням примусу. Саме ця подвійність — особлива риса, яка відмежовує його від інших державних службовців.

Запитання Чудик Н.О., доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету: Які ключові елементи входять до змісту адміністративно-правового статусу правоохоронця, і чому саме ці елементи Ви вважаєте базовими?

Відповідь дисертанта:

Дякую за запитання. До змісту адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу входять його права, зокрема владно-розпорядчі, правозастосовні та процесуальні; обов'язки, пов'язані з охороною прав і свобод людини, забезпеченням публічної безпеки й правопорядку; а також юридична відповідальність, що охоплює дисциплінарний, адміністративний і, у визначених законом випадках, кримінальний вимір. Важливими складниками статусу також є гарантії професійної діяльності — правові, соціальні й матеріальні — і правовий режим установлених для правоохоронця обмежень у службовій сфері. Сукупність цих елементів дозволяє всебічно охарактеризувати як обсяг і зміст його правомочностей, так і межі їх реалізації. Вони забезпечують баланс між владною природою правоохоронної діяльності та необхідністю ефективного контролю, відповідальності й належного захисту працівника, який виконує суспільно важливі функції.

Запитання Кравчук М. Ю., доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету: Яким чином Ваше

дослідження удосконалює розуміння механізмів реалізації адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу?

Відповідь дисертанта:

Дякую за запитання. У дослідженні запропоновано авторське бачення механізму реалізації статусу як системи, що включає правові норми, організаційну структуру, інститути контролю та дисциплінарної відповідальності, а також адміністративні процедури. Уточнено, що реалізація статусу не зводиться лише до виконання повноважень: вона охоплює процедурні гарантії, можливості захисту працівника, а також інструменти відновлення порушених прав. Автор доводить, що ефективність механізму реалізації прямо залежить від чіткості регламентації адміністративних процедур, належної підготовки кадрів і відсутності дублювання функцій між різними службами. Уточнення цих компонентів дозволяє оптимізувати службову діяльність і мінімізувати ризики правопорушень як із боку працівників, так і щодо них.

Запитання Декайла П.В., старший викладач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету: Скажіть будь ласка, які проблеми правозастосування Ви виявили при аналізі чинного законодавства щодо правового статусу працівників правоохоронних органів?

Відповідь дисертанта:

Дякую за запитання. Основними проблемами є фрагментарність нормативної бази, відсутність єдиного підходу до дефініції «правоохоронного органу» та непослідовність у класифікації видів правоохоронної служби. Це призводить до різних підходів у практиці регулювання прав, обов'язків та гарантій для співробітників різних органів. Також виявлено надмірну кількість підзаконних актів, які інколи суперечать одне одному або дублюють норми. Прогалини стосуються питань службової етики, процедур захисту працівника у випадку тиску або втручання в його діяльність, нечітких алгоритмів звільнення та притягнення до відповідальності. Ці проблеми гальмують формування єдиного стандарту адміністративно-правового статусу та знижують рівень правової визначеності.

Запитання Дракохруст Т.В., доктора юридичних наук, професора, професора кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету: У чому полягає практичне значення Вашого дослідження для реформування правоохоронної системи?

Відповідь дисертанта:

Дякую за запитання. Практичне значення полягає в тому, що дисертація пропонує концептуальну модель статусу працівника правоохоронного органу, яка може бути використана при розробці законів або нових редакцій профільних актів. Вона дозволяє систематизувати права й обов'язки працівників, уточнити класифікацію їхніх повноважень і закласти підвалини для уніфікації підходів у службовому законодавстві. Результати можуть застосовуватися при формуванні стандартів професійної етики, дисциплінарних процедур, механізмів захисту

службовців та запобігання зловживанням. З огляду на реформування сектору безпеки та оборони, такі пропозиції сприяють підвищенню прозорості службової діяльності, зміцненню довіри суспільства та розвитку професійної культури у правоохоронних органах.

У подальшому обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Гданський Н.М., доктор філософії (Phd з права), старший викладач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету. Актуальність обраної теми є беззаперечною та обумовлюється сучасним рівнем розвитку вітчизняної правової науки, у якій низка важливих та гострих питань досі не отримала належного теоретичного опрацювання. Попри очевидну значущість проблематики, вона залишалася недостатньо дослідженою, що підкреслює цінність проведеної роботи. Автору вдалося всебічно та ґрунтовно розкрити тему, послідовно реалізувавши всі поставлені дослідницькі завдання. Сформульовані пропозиції вирізняються логічністю, переконливістю та належним науковим обґрунтуванням, а зроблені висновки повністю відповідають змісту виконаного дослідження. Робота вирізняється високою культурою викладу, дотриманням академічних стандартів і вимог.

Головуюча – Юркевич І.І., доктор філософії (Phd з права), доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету: Чи є ще запитання у присутніх? Немає. Переходимо до обговорення дисертації.

Слово надається науковому керівнику, **Рогатинській Ніні Зіновіївні доктору юридичних наук, професору, завідувачу кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету,** яка надала позитивний відгук і відзначила, що контексті сучасних викликів публічної безпеки, реформування правоохоронної системи та євроінтеграційного розвитку держави.

Тема дисертації обрана цілком обґрунтовано, оскільки ефективність діяльності правоохоронної системи безпосередньо залежить від належної правової регламентації статусу її працівників, чіткості їх повноважень, прозорості процедур, рівня відповідальності, професійних стандартів та гарантій діяльності. Саме працівники правоохоронних органів забезпечують первинний рівень публічної безпеки, взаємодію поліції з громадянами, оперативне реагування на правопорушення, захист прав і свобод людини. У зв'язку з цим ґрунтовний аналіз їхнього адміністративно-правового статусу є не лише науково необхідним, але й практично значущим для вдосконалення правоохоронних механізмів.

Дисертація відзначається повнотою теоретичного опрацювання, логічністю структури, належним рівнем методологічної культури та комплексністю дослідження. Методологічний інструментарій роботи заслуговує на позитивну оцінку: дисертант комплексно застосував порівняльно-правовий, системний, структурно-функціональний, формально-юридичний методи, що дозволило досягти достовірності та наукової цінності отриманих результатів.

Особливо слід відзначити, що дисертантом запропоновано низку науково обґрунтованих і дійсно нових підходів, які поглиблюють та розвивають адміністративно-правову теорію статусу працівників правоохоронних органів. Запропоновані положення вирізняються чіткістю, логічністю та високим ступенем практичної значущості.

Особливої уваги заслуговують положення наукової новизни, які у дисертації здобувача не лише задекларовані, а й глибоко обґрунтовані, логічно виведені з проведених наукових пошуків, належно підтверджені аналізом законодавства, правозастосовної практики та сучасної доктрини адміністративного права. Дисертант продемонстрував високий рівень самостійності мислення, вміння поєднати теоретичну абстракцію з практикою функціонування правоохоронної системи, а також здатність запропонувати наукові рішення проблем, які до цього часу були недостатньо досліджені або зовсім не отримували комплексного висвітлення.

Статус, обсяги та зміст публікацій відповідають встановленим вимогам до подібного роду робіт. Вважаю, що дисертація може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій раді.

Далі слово було надано рецензентам роботи:

Дракохруст Т.В., доктору юридичних наук, професору, професору кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету, яка підкреслила, що дисертаційне дослідження Шміла Назара Володимировича на тему «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу» є безумовно актуальним і цілком своєчасним. Це зумовлено тим, що в умовах сучасного державотворення одним із ключових і стратегічно важливих завдань для України залишається формування ефективної системи запобігання та протидії корупції. Реалізація цього завдання потребує комплексного, скоординованого підходу, залучення широкого кола суб'єктів — від органів державної влади та місцевого самоврядування до громадянського суспільства та кожного окремого громадянина, а також врахування позитивних напрацювань міжнародних партнерів. У цьому контексті дослідження адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів набуває особливої ваги, адже саме вони виступають ключовими суб'єктами у механізмах забезпечення законності, правопорядку та антикорупційної політики.

Отримані у роботі результати, а також положення, винесені на захист, відзначаються науковою новизною та здатністю до практичного застосування, що свідчить про їх значущий внесок у розвиток адміністративного права та удосконалення діяльності правоохоронних органів. Представлена дисертація за змістом, науковим рівнем, обґрунтованістю висновків і сформульованими рекомендаціями повністю відповідає вимогам, які висуваються до досліджень відповідного рівня. Це дає підстави рекомендувати її до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою Західноукраїнського національного університету за спеціальністю 081 «Право».

Дзюрбель А.Д., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету, яким було наголошено на тому, що обрана аспірантом тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною, а висунуті ним пропозиції вирізняються високим рівнем наукової опрацьованості та аргументації. Відзначено також достатню та якісну апробацію отриманих результатів, які логічно та повністю узгоджуються з положеннями дослідження. Рецензент підкреслив, що автор застосував широкий спектр теоретичних джерел — від напрацювань провідних вітчизняних і зарубіжних учених до обширного фактичного матеріалу, що у комплексі дозволило створити ґрунтовний теоретико-методологічний фундамент роботи.

У процесі дослідження Шміло Н. В. здійснив ґрунтовний аналіз значної кількості нормативно-правових актів різних історичних періодів, сучасного українського законодавства та міжнародно-правових документів. Така широта джерел дозволила сформулювати комплексне уявлення про адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів та виявити закономірності його розвитку.

Ознайомлення зі змістом дисертації засвідчило, що автор коректно визначив мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, а також обрав адекватний методологічний інструментарій, що забезпечило можливість чітко сформулювати наукову новизну та здобути достовірні й вагомі наукові результати. Сукупність зроблених напрацювань дозволяє розглядати роботу як одну з концептуально важливих і методологічно вивірених праць у сфері адміністративного права.

Отже, усі положення дисертації та сформульовані автором висновки є переконливими, належно обґрунтованими та заслуговують на високу позитивну оцінку.

Головуюча – Юркевич І.І., доктор філософії (Phd з права), доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету, звернула увагу присутніх на актуальність теми дослідження, зробила акцент на важливості та доцільності результатів дослідження для правотворчої та правозастосовної діяльності. Сформульовані висновки як доктринального, так і практично-прикладного характеру свідчать про високий науковий рівень та завершеність роботи.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. За допомогою чітких визначень понять, класифікацій, критеріїв автору вдалося досить аргументовано висловити свою думку щодо наявних на сьогоднішній день дискусійних аспектів правового статусу працівника правоохоронного органу.

Позиції наукової новизни, сформульовані дисертантом, заслуговують на особливу увагу та високу оцінку, адже вони демонструють глибину теоретичного мислення й уміння переосмислювати усталені доктринальні підходи.

Насамперед автор переконливо довів подвійний характер правового статусу, показавши, що він поєднує абстрактну універсальність та конкретну практичну реалізацію. Такий підхід розширює теоретичні уявлення про природу правового

статусу та має значний методологічний потенціал. Важливим і принципово новим є висновок про те, що статус працівника правоохоронного органу не є первинним утворенням і не впливає із кримінально-правових чи деліктних норм, а ґрунтується на нормативній регламентації діяльності органів, у яких він служить. Авторське обґрунтування бланкетного характеру норм, що регулюють відповідальність працівників, відкриває нові можливості для удосконалення законодавства.

Суттєвою новелою є також доведення того, що працівник правоохоронного органу не може виступати самостійним суб'єктом правовідносин поза державною ієрархією, що дозволяє по-новому поглянути на його функціональну роль. Не менш цінною є пропозиція щодо необхідності розроблення Єдиного кодексу правоохоронної діяльності — комплексного акта, здатного унормувати систему, усунути дублювання та створити узгоджені стандарти.

Важливого теоретичного значення набуло авторське визначення поняття «адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу», яке поєднує багаторівневність, логічну цілісність і сучасне бачення змісту статусу. Новаторським також є підхід до тлумачення застосування сили: дисертант переконливо показав, що це не ознака винятковості поліції, а лише один із інструментів, який має чітку правову регламентацію.

Удосконалені та розвинуті автором положення свідчать про системність, самостійність і концептуальність його наукового мислення. Усі новації в комплексі підтверджують, що дисертація становить вагомий внесок у розвиток науки адміністративного права, а здобувач демонструє високий рівень здатності генерувати оригінальні наукові ідеї та розвивати доктрину адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу.

Шміло Н.В. висловив подяку виступаючим та усім присутнім на засіданні за об'єктивну оцінку його дисертаційної роботи, за висловлені зауваження та побажання, слухні професійні поради, що сприяли вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи.

На підставі результатів обговорення присутні на засіданні

ПОСТАНОВИЛИ:

Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Шміло Назара Володимировича на тему «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу» як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації, та пропонувати Вченій раді університету затвердити висновок фахового семінару.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шміла Назара Володимировича на тему «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право

Обґрунтування вибору теми дослідження. Правоохоронна система України є невід'ємним елементом державного механізму, що забезпечує правопорядок, дотримання законності та захист прав і свобод людини і громадянина. Формування та функціонування цієї системи відбувається в умовах постійних змін соціально-економічного та політичного середовища, що обумовлює необхідність її вдосконалення та адаптації до нових викликів. Особливого значення це питання набуває у контексті триваючих реформ, спрямованих на підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, усунення корупційних ризиків та забезпечення належного рівня захисту прав і свобод громадян.

Сучасна правоохоронна система України включає в себе низку державних органів, що здійснюють правозастосовні, правоохоронні, контрольно-наглядові та інші функції у сфері забезпечення правопорядку. До таких органів належать Національна поліція, Національна гвардія України, Державне бюро розслідувань та інші спеціалізовані правоохоронні структури. Водночас діяльність цих інституцій здійснюється в умовах перманентних внутрішніх і зовнішніх викликів, включаючи військову агресію, високий рівень корупційних загроз, організовану злочинність та необхідність адаптації до європейських стандартів у сфері правозастосування.

Ефективність діяльності правоохоронної системи значною мірою залежить від правового статусу її працівників, який визначає їхні права, обов'язки, гарантії та обмеження. В умовах воєнного стану та складної безпекової ситуації роль правоохоронних органів ще більше посилилася, що зумовлює необхідність чіткої правової регламентації їхнього статусу, належного соціального захисту та вдосконалення механізмів контролю за їхньою діяльністю.

Питання адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів є надзвичайно актуальним, оскільки саме цей статус визначає їхні повноваження, відповідальність, умови проходження служби та особливості правового регулювання їхньої діяльності. Важливим аспектом є необхідність розмежування категорій працівників правоохоронних органів, зокрема осіб, які здійснюють правоохоронні та правозастосовні функції, та тих, хто виконує допоміжні та адміністративні завдання. У зв'язку з цим постає питання вдосконалення чинного законодавства з метою чіткого визначення правового статусу кожної категорії працівників та забезпечення їх належного соціального і правового захисту.

Одним із ключових напрямів реформування є усунення правових колізій та невизначеності у сфері регулювання діяльності правоохоронців. На практиці трапляються випадки, коли норми адміністративного, кримінального та трудового законодавства містять суперечливі положення щодо статусу працівників правоохоронних органів, їхніх повноважень, відповідальності та порядку

проходження служби. Це створює передумови для зловживань, правової невизначеності та ускладнює правозастосовну діяльність. У зв'язку з цим необхідним є розроблення та ухвалення єдиного нормативно-правового акту, що системно регулював би питання правового статусу працівників правоохоронних органів.

Окремої уваги потребує питання соціальних гарантій та захисту працівників правоохоронних органів. Враховуючи специфіку їхньої діяльності, пов'язану з високими ризиками для життя та здоров'я, необхідним є законодавче закріплення додаткових гарантій, включаючи належне пенсійне забезпечення, страхування, компенсацію за роботу в умовах підвищеної небезпеки, правовий захист від неправомірного переслідування та покращення матеріально-технічного забезпечення. Такі заходи сприятимуть не лише підвищенню мотивації правоохоронців, а й зміцненню довіри громадян до правоохоронної системи загалом.

Зважаючи на важливість належного правового регулювання статусу працівників правоохоронних органів, наукові дослідження у цій сфері є необхідними для вироблення концептуальних підходів до вдосконалення правового статусу правоохоронців. Це стосується не лише України, а й міжнародного досвіду, який свідчить про важливість чіткого нормативного регулювання, високого рівня соціального забезпечення, розмежування функцій між різними правоохоронними органами та забезпечення ефективного контролю за їхньою діяльністю.

Актуальність дослідження адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу зумовлена необхідністю комплексного підходу до реформування правоохоронної системи України, вдосконалення правового регулювання діяльності правоохоронців, усунення нормативних прогалин, зміцнення соціального захисту та забезпечення балансу між державним контролем і незалежністю правоохоронних органів. Визначення оптимальної моделі правового статусу правоохоронця сприятиме підвищенню ефективності правоохоронної діяльності, забезпеченню законності та захисту прав і свобод людини й громадянина, що є основним пріоритетом правової держави.

Науково-теоретичну основу роботи становлять праці як вітчизняних, так і закордонних вчених – представників правової науки, зокрема, таких, як В. Анісімов, В.Авер'янов, В. Макарчук, О. Циганов, А. Куліш, О. Дручек, І. Метельський, Н. Рогатинська, В. Сазонов, С. Банах, П. Комірничий, А. Нікуліна, О. Бандурка, С. Ківалов, Ю. Комаров, А. Васильєв, М. Моїсєєв, М. Кравчук, Т. Дракохруст, А. Дзюрбель, В. Теремецький, Л. Головій. У більшості наявних наукових праць досліджувалися лише окремі аспекти адміністративно-правового статусу правоохоронних органів. Відтак, як уже розглянуті вищезгаданими та іншими науковцями питання, так і низка інших аспектів, що стосуються адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, потребують подальшого аналізу та глибшого осмислення.

Зазначені вище обставини визначили актуальність теми дисертації, її потенційну теоретичну і практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація

виконана відповідно до Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023), Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21, у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету за темою «Пріоритети правоохоронної діяльності в період воєнного стану та післявоєнної відбудови» (номер державної реєстрації 0124U000999). Кваліфікаційну роботу виконано на кафедрі кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету у відповідності до Планів наукової та науково-технічної діяльності.

Мета і завдання дослідження. Дисертаційне дослідження має своєю метою формування теоретичних засад і концептуального розуміння специфіки адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, а також на розробку рекомендацій щодо удосконалення адміністративного законодавства та практики його застосування з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити генезис поняття адміністративно-правового статусу;
- з урахуванням сучасного стану розробки проблематики надати загальну характеристика понять «правоохоронний орган» та «працівник правоохоронного органу»;
- охарактеризувати складові елементи адміністративно-правового статусу особи, що перебуває у статусі працівника правоохоронного органу;
- окреслити коло осіб, які належать до працівників правоохоронного органу та охарактеризувати їх адміністративно-правовий статус;
- з'ясувати адміністративно-правовий статус Національної поліції України та її працівників;
- проаналізувати особливості адміністративно-правового статусу Національної гвардії України та її працівників;
- окреслити адміністративно-правовий статус ДБР та його працівників;
- розглянути поняття та загальні положення про неатестованих працівників правоохоронних органів;
- розкрити пріоритетні напрями удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів;
- проаналізувати закордонний досвід адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів;
- сформулювати та запропонувати науково обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері діяльності правоохоронних органів.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус працівника

правоохоронного органу.

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження було застосовано систему загальних і спеціальних методів пізнання, що забезпечили комплексний аналіз проблематики. *Історико-правовий метод* використано для дослідження нормативно-правових актів, які в різні періоди регулювали відповідні суспільні відносини (підрозділи 1.2, 1.3). *Діалектичний метод* сприяв визначенню й уточненню ключових понять і категорій, таких як статус, правовий статус, адміністративно-правовий статус, правове положення тощо. *Логіко-догматичний метод* застосовувався для аналізу та тлумачення юридичних термінів, а також для формулювання авторських визначень. *Порівняльно-правовий метод* допоміг виявити співвідношення понять «правовий статус» і «правове положення», «правовий модус» і «правове становище» (підрозділи 1.1, 1.2), а також порівняти правове регулювання відповідної сфери в різних країнах (підрозділи 3.1, 3.2). *Загальнологічні методи*, такі як аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, використовувалися при вивченні нормативно-правових актів, наукових джерел, а також для формулювання висновків. *Статистичні методи*, зокрема групування, класифікація та табличний аналіз, застосовувалися для обробки та оцінки емпіричних даних правозастосовної практики (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2).

Нормативною базою дослідження є Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про Національну гвардію України», Закон України «Про Державне бюро розслідувань», законодавство, яке регламентує адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу, міжнародно-правові акти, що стали частиною національного законодавства України, Рішення Верховного Суду, Рішення Конституційного Суду України та інші нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження формують судові рішення, що розміщені у Єдиному державному реєстрі судових рішень (ухвали та вирoki), постановлених протягом 2021–2025 рр. щодо адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, статистична інформація Державного бюро розслідувань.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є першим в адміністративному праві України дослідженням монографічного рівня, в якому розкриваються особливості адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу. Основні положення, які складають новизну дослідження, полягають у тому, що в ньому:

уперше:

—обґрунтовано, що поняття «правовий статус» характеризується одночасно абстрактністю та конкретністю, як ознаками, що розкривають його зміст;

—доведено, що працівники правоохоронних органів не мають в своєму змісті походження адміністративно-правового чи кримінально-правового характеру. Вони є похідними від норм законодавства, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів, тож походять від кола органів, які належить відносити до правоохоронних. З цього виходить, що норми кримінального кодексу, положення кодексу України про адміністративні правопорушення чи статті інших спеціальних нормативно-правових актів набувають змісту бланкетної норми;

—встановлено, що окремо, самотійно працівники правоохоронного органу не

можуть вступати у суспільні правовідносини. Такий підхід вимагає розглядати працівника правоохоронного органу не як незалежного суб'єкта у цих правовідносинах, а як того, хто перебуває у субординаційній залежності від держави чи державного органу. Якщо особа вступає у правовідносини поза такими субординаційними зв'язками, вона не є представником «активного» суб'єкта суспільних відносин;

- обґрунтовано необхідність розроблення та ухвалення Єдиного кодексу правоохоронної діяльності;

- надано авторське визначення поняття «адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу»;

- аргументовано, що сучасна модель поліції заснована на адмініструванні, однак можливість застосовувати силу є один із ресурсів, доступних поліції, і не позначає її, як рису відмінності від інших органів державного управління;

удосконалено:

- положення про необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, зокрема: прийняття нових законів, внесення змін до чинних та узгодження положень усіх нормативно-правових актів аналізованої сфери;

- обґрунтування актуальності та необхідності внесення змін до законодавства, що регулює діяльність органів поліції, Національної гвардії України та Державного бюро розслідувань;

- наукову позицію щодо ширшого застосовування терміну «агенти держави», який нині має обмежене наукове використання. Виходячи з цього, орган влади та його посадові особи можуть розглядатися як колективні та індивідуальні агенти держави. У цьому контексті доцільно вважати суб'єктами суспільних відносин (зокрема, адміністративно-правових, кримінально-правових) як державу, так і її «спеціально уповноважених агентів»;

- теоретичні підходи щодо вдосконалення статусу і діяльності правоохоронних органів та їх працівників;

дістало подальшого розвитку:

- система поглядів на особливості адміністративно-правового статусу працівників поліції, зокрема безпосередньо поліцейських, державних службовців поліції та робітників;

- положення щодо децентралізації правоохоронної системи, що сприятиме швидшій реакції на локальні проблеми;

- ідеї щодо впровадження сучасних технологій у сфері правоохоронної діяльності;

- пропозиції щодо створення в системі Національної гвардії України органів Самооборони.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження в тому, що отримані наукові висновки та пропозиції використовуватися:

- у науково-дослідній діяльності – для подальших досліджень і вирішення теоретико-правових питань, пов'язаних з адміністративно-правовим статусом працівника правоохоронного органу;

- у правотворчості – при удосконаленні законодавства у сферах, що стосуються

адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу та функціонування всієї правоохоронної системи;

у правозастосовній сфері – як рекомендації для діяльності працівників правоохоронних органів;

у навчальному процесі – для розроблення науково-методичних матеріалів з дисциплін: «Судові та правоохоронні органи», «Поліцейська діяльність», «Актуальні питання правоохоронної діяльності»;

у правовиховній сфері – в якості практичних та теоретичних рекомендацій щодо діяльності правоохоронних органів України.

Особистий внесок здобувача. Положення дисертації, що становлять її новизну, є системою висновків одноосібної дослідницької роботи автора.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: VI міжнародна науково-практична конференція «Російсько-українська війна: право, безпека, світ» (м. Тернопіль, 29-30 квітня 2022 року); IV науково-практична конференція «Проблеми сучасної поліцейстики» (м. Вінниця, 27 червня 2024 року), VI міжнародна науково-практична конференція «Освіта і наука у сфері національної безпеки: проблеми та пріоритети розвитку» (м. Острог, 17 травня 2024 р.), VIII міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 19-20 квітня 2024 року), XVI міжнародна науково-практична інтернет конференція «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (м. Одеса, 29 березня 2024 р.); V міжнародної науково-практичної конференції «New information technologies of business management: problems and prospects for development» (м. Мюнхен, 3 лютого 2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження відображено у одинадцяти наукових працях, з яких: чотири опубліковано у наукових фахових виданнях України, одна – у закордонному виданні, шість тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Шміло Н. В. Гносеологічний аспект правової природи органів поліції. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 6. С.159-164.
2. Шміло Н. В. До питання про розуміння понять «Правоохоронні органи» та «Органи охорони правопорядку». *Право UA*. 2023. № 4. С. 255-260.
3. Shmilo N. Some problems of understanding the administrative and legal status of law Enforcement agencies and their employees on the example of the national guard of Ukraine. *Slovak international scientific journal*. № 82, (2024). 70 p. P.68-71.
4. Шміло Н.В. Проблеми тлумачення поняття «працівник правоохоронного органу». *Наукові записки. Серія: Право*. № 16, (2024). С. 152-158.

5. Шміло Н.В. Державне бюро розслідувань (ДБР) та Федеральне бюро розслідувань (ФБР): порівняльний аналіз окремих елементів адміністративно-правового статусу. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (37). 2024. 293 с. С. 262-269.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Шміло Н.В. Мета діяльності Національної гвардії України як елемент її адміністративно-правового статусу. *Російсько-українська війна: право, безпека, світ*. Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 29-30 квітня 2022 року). С. 408-410.

7. Шміло Н.В. Проблеми розуміння адміністративно-правового статусу атестованого працівника правоохоронного органу та державного службовця у правоохоронному органі. *Проблеми сучасної поліцейстики*. Тези доповідей IV науково-практичної конференції (м. Вінниця, 27 червня 2024 року). 175 с. С. 169-171.

8. Шміло Н. Функції та державні послуги як елементи адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу. *Освіта і наука у сфері національної безпеки: проблеми та пріоритети розвитку*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 17 травня 2024 р.) / за ред. проф. М. С. Романова, доц. Р. С. Мартинюка, проф. Е. М. Балашова. Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2024. 319 с. С. 304-307.

9. Шміло Н. Поняття адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*. Матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19-20 квітня 2024 року). С. 340-341.

10. Шміло Н. Професійні якості майбутніх працівників правоохоронних органів. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави*: матеріали XVI міжнародної науково-практичної інтернет конференції (м. Одеса, 29 березня 2024 р.). Одеса: ОДУВС, 2024. 538 с. С. 520-522.

11. Шміло Н. Права та обов'язки державних службовців правоохоронних органів: проблеми розуміння та перспективи вдосконалення. *New information technologies of business management: problems and prospects for development*: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (м. Мюнхен, 3 лютого 2025 р.). Мюнхен, 2025.

Робота виконана на кафедрі кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою ВНЗ «Західноукраїнський національний університет» (протокол № ... від ... травня 2022 р.).

Науковий керівник – Рогатинська Н.З., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету.

Усі теоретичні та практичні результати, що виносяться на захист, отримані автором самостійно.

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень програмою Strike Plagiarism.com. За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Шміла Назара Володимировича на тему «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу» відповідає принципам академічної доброчесності.

Оцінка мови й стилю дисертації. Мова й стиль дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

Відповідність змісту дисертації спеціальності 081-Право. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Шміла Назара Володимировича відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

У результаті розгляду дисертації Шміла Н.В. та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Кравчук Мар'яна Юріївна, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, професор, завідувач кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету – голова ради;

Дракохруст Тетяна Вікторівна, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету – рецензент;

Дзюрбель Андрій Дарійович, кандидат юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, старший викладач кафедри кримінального права та процесу Західноукраїнського національного університету – рецензент;

Теремецький Владислав Іванович, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, професор, завідувач сектору ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені А.К.Ма무това НАН України, заслужений юрист України – опонент;

Головій Людмила Василівна, кандидат юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового права Національний університет біоресурсів і природокористування України – опонент.

2. Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу до захисту.

Головуюча на засіданні кафедри
кримінального права та процесу,
доктор філософії (Phd з права),
доцент, доцент кафедри
кримінального права та процесу
Західноукраїнського національного
університету

Ірина ЮРКЕВИЧ